पुत्रभाव पु॰पुत्रस्य भावः। १पुत्रत्वे ज्योतिषोक्ते २पञ्चमे भावे द्वादशभावगन्दे १८०२ पृ॰ द्रष्टव्यम्। तत्र ग्रहादिस्थित्यादिफलादि जातकपद्धतावुक्तं यथा

"शुभखगवसतिः सुतालयस्थैश्चुभदृष्टितः शुभवीक्षितोऽपि वा स्यात्। कथयति शुभसन्ततिं नराणां स च विपरीतफलः खलस्य योगात्। चन्द्रादिलग्नादपि पुत्रभावे वर्गौ यदैकोऽपि च गोप्रतेः स्यात्। तदा यदैदोरसमेव पुत्रं बलावलोकस्य हि तारतम्यात्। तनौ धने वा सहजे विलग्ननाथे सुतः स्यात् प्रथमं चतुर्थे। पुत्री भवेत्तत्परतस्तु पुत्रात् द्विकन्यकानां जननप्रदः स्यात्। चन्द्रभौमभृगवोदिदृक्षा आदिमे वयसि सन्ततिप्रदाः। ते पुनर्धनुषि नालिमे तथा प्राचि सन्ततिकरा मता विदाम्। सन्तानभावे ग्रहदृष्टियोगो नवांशयोगोऽथ वाक्ययोगः। यावन्मितः स्यात् खलु तत्प्रसंख्या स्यात् सन्ततिस्तत्प्रवांशतो वा। अपत्यसंख्या सुतभे नवांशाद्वाच्या दिनिष्ठा शुभदृष्टियोगात्। शुभांशतो जीववती च कन्या पापांशतः पापखगप्रदृष्टेः। कश्चित्क्रूरकवयः कर्मांश्च हिबलभाः। क्रमात् कुर्वन्ति मतस्तं तोकक्रौतुकवर्जितम्। कविबलानिधिवर्गयुते सुते कविकलानिधियुक्तनिरीक्षिते। बलभवर्गगते खलु कन्यका विषमभे तु सुतान् प्रदिशन्ति हि। दाक्षोभवान्यपत्यानि सितांशे सुतभावने। सितदृष्टे च केचित्तु चन्द्रादन्येवमूचिरे। शनिभाद्याः शनिभं सुतभे यदा शशिसुतेन दृशा प्रविलोकितम्। गुरुकुजार्कदृशा न युतं तदा प्रततुते तनयं निजभूमिजम्। सुतभं शनिभं चेत् स्याच्छनियुक् शनिनेक्षितम्। दत्तात्मजाग्निबद्बोध्यं तदन्वेत् क्रीतपुत्रदम्। सन्तानभावे कुजपञ्चमांशे मन्दान्वितेऽन्यग्रहदृष्टिहीने। पुत्रो भवेत् क्षत्रिमकोऽथ कुण्डः पापैर्युते पापगृहे सुतर्क्षे। चन्द्रे कुजांशे सुतगे प्रदृष्टे मन्देन नान्यैः खलु गूढजातः। शन्यंशके सूर्यनिरीक्षिते च कुजे सुतस्थे च सुतोऽपविद्धः। शनिवर्गगते चन्द्रे शनियुक्ते च पञ्चमे। प्रदृष्टे रविशुक्राभ्यां भवेत् पौनर्भवः सुतः। रविचन्द्रमसोर्वर्गः सुतभे च तयोर्युतिः। शुक्रेण केवलं दृष्टे सहोढः कथितः सुतः। सुतालये भूसुतसंस्थितिश्चेत् संजातसंजातसुतक्षतिः स्यात्। यदा न दृष्टिर्गुरुदैत्यगुर्वोर्दृष्टा तयोः स्यात् प्रथमोत्थनाशः। सन्तानभावे नवमांशको यः पापैः प्रदृष्टः खलु वन्ध्यतेः स्यात्। शशी विनश्यन्ति हि तत्प्रमाणा यदा न दृष्टिः शुभखेचराणाम्। काव्ये कुजे नीचरिपोर्नवांशे पराजिते वापि मृतप्रजः स्यात्। स्त्री खेटभांशे तु सुताप्रजः स्यादन्यांशकस्थे पुमपत्यभाक् ना। पापैः सुतस्थानगतैर्धनैः स्वजनैः सुखैर्नो रहितः कुजे तु। वैकल्यभाग् व्याधियुतः शनौ तु शुभग्रहैः पुत्रधनैः प्रपूर्णः"। वर्षलग्नतः पुत्रभावफलं नी॰ता॰ उक्तं यथा

"पुत्रायगो वर्षपतिर्गुरुश्चेत् सूर्यारसौम्योशनसोऽथ चेत्यम्। सत्पुत्रसौख्याय खलार्हितास्ते दुःखप्रदाः पुत्रत एव चिन्त्याः। पुत्रे सुतस्य सहमे बले सुताग्निः सौम्येक्षितेऽप्यतिसुखं यदि तत्र वर्षे। सौम्येक्षिते शुभगृहे सकुजो बुधश्चेत् पुत्रायगः सुतसुखं विबले सुतार्त्तिः। जीवो लग्नाद् यद्राशावद्देऽस्य सुतगोबली। पुत्रसौख्याय भौमो शो वर्षेशोऽस्य सुताग्निदः। बलेऽथो लग्नाद्दृष्टे विलग्नमेवत् पुत्राग्रे बुधसितयोरयोत्यमूहम्। यद्राशौ लग्नाद् शनिः कुजश्च शोऽब्दे पुत्रार्त्तिं तनुसुतगः करोति नूनम्। पुत्रे पुण्यस्य सहमं पुत्राग्रे शुभदृष्टियुक्। लग्नपुत्रेश्वरौ पुत्रे पुत्रदौ बलिनौ यदि। चन्द्रो जीवोऽथ वा शुक्रः स्त्रीभगः सुतदः सुते। वक्री भौमः सुतस्थश्चेदुत्पन्नसुतनाशनः। सुताधिपो लग्नाद् भार्गवोऽब्दे पुत्रे विलग्नाधिपतीत्यभाषः। पुत्रप्रदो मन्दगृहस्थपुत्रे पापाधिकारीक्षित चात्मजार्त्तिः। यद्राशिगोपग्रहः सुतौ च राशिस्तत्प्रदाभिधः। बली जन्मोत्थसौख्याय वर्षे तद्दुःखदोऽन्यथा"

पुत्रवल त्रि॰ पुत्रोऽस्यास्य "अन्यतापि दृश्यते" वार्त्ति॰ वलच्। पुत्रयुक्ते पथि मतुप् मस्य वः। पुत्रवत् तथार्थे त्रि॰ स्त्रियां ङीप्।

पुत्रशृङ्गी स्त्री पुत्रं पवित्रं शृङ्गमिव पुष्पमस्याः ङीप्। अजशृङ्ग्यां राजनि॰। इयं सुश्रुते श्यामादिगणे पठिता।

पुत्रश्रेणी स्त्री पुत्रा पवित्रा श्रेणिरत्र ङीप्। मूषिककर्ण्यां रत्नमाला।

पुत्रसङ्करिन् पु॰ पुत्रे पुत्रोत्पादने सङ्करी। भिन्नवर्णायां स्त्रियां पुत्रोत्पादनेन वर्णसङ्करकारके भा॰क॰ ४४अ॰।

पुत्रसहम न॰ नील॰ता॰ उक्ते सहमभेदे। तदानयनञ्च तत्र दर्शितं यथा "सुतोऽहर्निशमिन्दुमीज्यात्"। एतदुदयादिन्दुं त्यक्त्वा दिवारात्रौ लग्नयोगे पुत्रसहम भवति तत्र च पुण्यसहमवत् सैकतादि ज्ञेयम्।

पुत्रसू स्त्री पुत्रं सूते सू-क्विप्। पुत्रप्रसवकर्त्र्याम्।

पुत्राचार्य्य पु॰ पुत्र आचार्योऽध्यापको यस्य। इलतोभ्यामिनि। भट्ट॰ २।१।१२